

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie IV./2021
Senát III

Nález:

spisová značka	III. ÚS 199/2020
populárny názov	Prevzatie a držanie v zdravotníckom zariadení
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.03.2021
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 6
analytická právna veta	Účelom konania o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení nie je formálne dodržanie jednotlivých ustanovení § 252 až § 261 CMP alebo lehôt podľa čl. 17 ods. 6 ústavy, ale zistenie toho, či sú dôvody na obmedzenie osobnej slobody. Hoci dodržanie procesných formalít a lehôt je nepochybne dôležité, nesmie úsilie ich dodržať byť na úkor skutočného preverenia existencie dôvodov prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka bola v neskorých večerných hodinách hospitalizovaná na psychiatrickom oddelení, ktoré nasledujúci okresnému súdu oznámilo, že k hospitalizácii sťažovateľky došlo bez jej písomného súhlasu a že sťažovateľka trpí duševnou poruchou, pri ktorej ohrozuje seba a svojho okolie. Toho istého dňa vyšší súdny úradník okresného súdu v zdravotníckom zariadení vypočul lekárku, ktorá uviedla, že o stav sťažovateľky sa zaujímal jej brat a že sťažovateľka nie je schopná pochopiť význam súdneho rozhodnutia a zmysel súdneho konania, a preto neodporučila sťažovateľke doručovať písomnosti. Následne vyšší súdny úradník sťažovateľku vzhliadol. Ešte toho istého dňa okresný súd vydal uznesenie, ktorým začal konanie o prípustnosti prevzatia a držania sťažovateľky v nemocnici, čo odôvodnil tým, že súdu bolo doručené oznámenie nemocnice, a za opatrovníčku jej ustanovil súdnu úradníčku okresného súdu, čo odôvodnil tým, že je prítomné bezprostredné nebezpečenstvo omeškania. Uznesením z toho istého dňa okresný súd vyslovil, že prevzatie sťažovateľky bolo prípustné, pričom okrem citácie zákonných ustanovení len prepísal skutočnosti, ktoré zistil z výsluchu lekárky. Obe uznesenia boli v spoločnej zásielke doručené nemocnici a opatrovníčke sťažovateľky. Po zhruba dvoch týždňoch zdravotnícke zariadenie okresnému súdu oznámilo, že sťažovateľka bola prepustená do domáceho liečenia. Z toho

	dôvodu bolo konanie zastavené.
z odôvodnenia	<p>Vo vzťahu k porušeniu ústavných práv sťažovateľky sú v tejto súvislosti mnoho podstatnejšie tie námietky, ktoré smerujú k tomu, aký bol vlastne dôvod vyslovenia prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. Zákonné právo v tejto súvislosti stanovuje, že bez súhlasu možno do zdravotníckeho zariadenia prevziať osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie. Podmienky takéhoto prevzatia vôbec nevyplývajú z textu čl. 17 ods. 6 ústavy. Na rozdiel od ústavy však čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru stanovuje možnosť obmedzenia osobnej slobody duševne chorých osôb. Hoci táto podmienka osobnej slobody výslovne nevyplýva z čl. 17 ods. 6 ústavy, skutočnosť, že táto podmienka je stanovená v zákone, výslovne smeruje k tomu, čo má byť podstatou konania, ktorého neústavnosť napadla sťažovateľka. Touto podstatou má byť zistenie toho, či osoba prevzatá do zdravotníckeho zariadenia trpí duševnou chorobou alebo má jej príznaky a ohrozuje seba alebo svoje okolie.</p> <p>Táto požiadavka je v zásade zhodná s požiadavkou, ktorá vyplýva z čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru a ktorá je bližšie vyjadrená v tzv. Winterwerpových kritériách. Podľa prvého kritéria k obmedzeniu osobnej slobody psychicky chorej osoby môže dôjsť len vtedy, ak je k dispozícii dostatočný dôkaz o tom, že osoba trpí psychickou chorobou; pričom takýmto dôkazom je posudok, ktorý opisuje aktuálny stav osoby a v zásade vychádza z jej osobného vyšetrenia. Posudok, ktorý vychádza len zo zdravotnej dokumentácie, je prípustný len vtedy, ak osoba odmieta vyšetrenie. Podľa druhého kritéria musí zistená choroba odôvodňovať nevyhnutnosť prevzatia a umiestnenia do zdravotníckeho zariadenia. V podstate to znamená povinnosť vykonania testu primeranosti, či zistená duševná porucha znamená také nebezpečenstvo, či už pre posudzovanú osobu alebo všeobecne pre iných, pre ktorú je nevyhnutné jej umiestnenie v zdravotníckom zariadení.</p> <p>Dôkazné bremeno v zistení duševnej poruchy, z toho vyplývajúceho nebezpečenstva a nedostatočnosti alternatívnych opatrení je na orgánoch, ktoré rozhodujú o nariadení obmedzenia osobnej slobody. (KARPENSTEIN, U., MAYER, F. Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten. Kommentar. C. H. Beck, München 2015, s. 131). V prípade sťažovateľky tieto kritériá neboli dodržané a nedodržanie viacerých ustanovení Civilného mimosporového poriadku bolo len ich vonkajším prejavom.</p> <p>Okresný súd vypočúval lekárku zdravotníckeho zariadenia, no vôbec nie je zrejmé, či išlo o ošetrojúcu lekárku sťažovateľky (§ 261 CMP). Lekárka len uviedla okolnosti, ktoré viedli k hospitalizácii sťažovateľky, a nie okolnosti, z ktorých by bolo možné zistiť, či a akou duševnou chorobou trpí sťažovateľka, resp. na akú duševnú poruchu je v jej prípade podozrenie. Okresný súd sa oboznamoval so zdravotnou dokumentáciou sťažovateľky (§ 261 CMP), no vôbec nie je zrejmé, čo bolo z tejto zdravotnej dokumentácie zistené. Rovnako ako pri výsluchu lekárky absentuje akýkoľvek údaj o tom, ako môže byť sťažovateľka nebezpečná či už pre seba alebo svoje okolie.</p> <p>Okresný súd sťažovateľku žiadnym spôsobom nepoučil o jej procesných právach a povinnostiach (§ 258 CMP), čo je následkom toho, že sa nepokúsil nadviazať s ňou akúkoľvek komunikáciu. Okresný súd upustil od výsluchu sťažovateľky, hoci z § 260 CMP žiadnym spôsobom nevyplýva, že úvaha o upustení od výsluchu má byť určovaná len stanoviskom lekára. I takéto stanovisko musí vyplývať z konkrétnych okolností zdravotného stavu osoby obmedzenej na osobnej slobode. I vzhľadnutie musí byť vykonané v snahe o nadviazanie komunikácie. V postupe okresného súdu nebol urobený žiaden pokus konfrontovať sťažovateľku s dôvodmi jej prevzatia do zdravotníckeho zariadenia, či už vo forme jej poučenia (§ 258 CMP), výsluchu (§ 260 CMP) alebo doručenia akejkoľvek inej písomnosti vrátane uznesenia o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia (§ 262 CMP). K tomu došlo napriek tomu, že § 257 ods. 3 CMP výslovne stanovuje, že rozhodnutie malo byť doručené aj sťažovateľke. V rozpore s týmto ustanovením uznesenie sťažovateľke nebolo doručené ani potom, ako o to výslovne požiadala. Tento</p>

	<p>postup fakticky viedol k tomu, že sťažovateľke bolo odňaté právo podať odvolanie proti uzneseniu. Týmto na seba naväzujúcimi procesnými pochybeniami bola zmarená podstata zákonom upraveného procesu, ktorá viedla k porušeniu základného práva sťažovateľky.</p> <p>Okrem toho okresný súd nevykonala žiaden úkon smerujúci k identifikácii blízkej osoby sťažovateľky, a to aj napriek tomu, že príbuzný sťažovateľky sa zaujímal o jej zdravotný stav. Sťažovateľke a ani žiadnemu jej príbuznému nebola daná možnosť vyjadriť sa k tomu, či sťažovateľka trpí duševnou poruchou. Práve kontakt s blízkou osobou mohol prispieť k zisteniu toho, či sťažovateľka trpí duševnou poruchou, či je táto porucha nebezpečná pre ňu alebo jej okolie alebo či umiestnenie v zdravotníckom zariadení možno nahradiť iným spôsobom.</p> <p>Všetky tieto nedostatky vyplynuli z neuvedomia si toho, čo je účelom konania o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení tak, ako vyplývajú z už uvedených kritérií. Účelom konania o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení nie je formálne dodržanie jednotlivých ustanovení § 252 až § 261 CMP alebo lehôt podľa čl. 17 ods. 6 ústavy, ale zistenie toho, či sú dôvody na obmedzenie osobnej slobody. K tomu v tomto prípade nedošlo, a preto boli porušené práva sťažovateľky podľa čl. 17 ods. 1 a 6 ústavy. Preto ústavný súd sťažnosti sťažovateľky v časti, v ktorej namietala porušenie týchto práv postupom okresného súdu, vyhovel.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Postupom Okresného súdu Bratislava V bolo porušené základné právo sťažovateľky na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 6 Ústavy Slovenskej republiky. 2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava V z 28. marca 2018 zrušuje. 3. Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie 2 500 eur. 4. Okresný súd Bratislava V je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania. 5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok
klúčové slová	práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu

spisová značka	III. ÚS 472/2020
populárny názov	Výživné - predbežná vykonateľnosť
sudca spravodajca	Luboš Szigeti
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	15.04.2021
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Predbežná vykonateľnosť rozsudkov o výživnom upravená v § 44 CMP sa nevzťahuje na tú časť výživného, ktorá je súdom určená na tvorbu úspor v zmysle § 63 ods. 3 ZoR.
skutkový stav a základné	Sťažovateľ je v pozícii povinného v exekučnom konaní vedenom na

<p>fakty</p>	<p>podklade rozsudkov okresného a krajského súdu vo vzťahu k dlžnému výživnému na tvorbu úspor pre maloleté deti za obdobie od doručenia rozsudku súdu prvej inštancie do právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu. Sťažovateľ v exekučnom konaní opakovane argumentuje, že nemá dlh na výživnom na tvorbu úspor, pretože exekučný titul ho zaviazal na platenie výživného na úspory od právoplatnosti rozsudku a túto povinnosť priebežne plní. Uvedená argumentácia bola predmetom námietok proti exekúcii aj návrhu na odklad a zastavenie exkúcie, ktoré však okresný súd aj krajský súd zakaždým zamietol ako nedôvodné, poukazujúc na predbežnú vykonateľnosť rozsudku okresného súdu, určitosť obdobia, za ktoré sa pohľadávka vymáha, ako aj na jednotu exekučného titulu, ktorý je tvorený rozsudkami oboch stupňov sústavy súdov.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>K otázke predbežnej vykonateľnosti rozhodnutí týkajúcich sa výživného sa ústavný súd dosiaľ na veľkom priestore nevenoval (ojedinelým rozhodnutím je konanie vedené pod sp. zn. IV. ÚS 386/2018). Z hľadiska praktického práva ide o veľmi často aplikovanú právnu úpravu, ktorá si bezpochyby pozornosť zaslúži. Aj keď Civilný mimosporový poriadok hovorí, že všetky druhy vyživovacej povinnosti (nevynímajúc vyživovaciu povinnosť rodičov voči deťom) sú predbežne vykonateľné, je potrebné vnímať istú špecifickosť doplnkových inštitútov v súvislosti s nimi aplikovateľných. Inak povedané, nie je možné pristupovať k výkladu § 44 Civilného mimosporového poriadku mechanicky a výlučne gramaticky, ale dôležitý je pohľad kontextuálny, akceptujúc osobitosti konkrétnych súvisiacich mechanizmov. Konkrétne v posudzovanej veci ide o deponovanie peňažných prostriedkov pre účely tvorby úspor v zmysle § 63 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“).</p> <p>Zákon o rodine umožňuje, ak súd indikuje možnosť tvorby úspor pre dieťa na strane rodiča („<i>Ak to majetkové pomery povinného rodiča dovoľujú...</i>“), osobitným výrokom časť vyživovacej povinnosti odkloniť na osobitný účet zriadený v prospech maloletého dieťaťa. Ak teda súd dospeje k záveru, že povinný rodič je schopný platiť viac, ako maloleté dieťa reálne aktuálne potrebuje, peniaze pre neho „odloží“ a ich použitie podmieni súhlasom súdu. Tu ústavný súd akcentuje, že v situácii, keď všeobecný súd nevidí instantnú potrebu priznania vyššieho výživného na strane maloletého (ale vidí možnosť vyššej platby zo strany rodiča), je potrebné dospieť k záveru, že uvedené plne nekorešponduje s účelom inštitútu predbežnej vykonateľnosti ako takej. Musí totiž platiť, že ak samotný konajúci súd nevidí potrebu okamžitej dispozície s peňažnými prostriedkami, nemal by existovať dôvod ich ihneď (bez právoplatného rozhodnutia) nútene vymáhať. <i>A contrario</i>, ak by bolo potrebné peniaze používať pre maloletého, neexistuje dôvod na odkladanie a podmieňovanie ich použitia súdom. Uvedené už samo osebe implikuje nedôvodnosť aktivácie exekučného procesu len na báze inštitútu predbežnej vykonateľnosti pri tvorbe úspor.</p> <p>Pre komplexnosť ústavný súd uvádza, že zákonodarca v § 63 ods. 3 zákone o rodine nepoužil dikciu ako používa v § 64 zákona o rodine, ktorý upravuje povinnosť zložiť peňažnú sumu na výživné, ktoré sa stane splatné až v budúcnosti na osobitný účet, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa. Tam je <i>ex lege</i> založená povinnosť uviesť priamo v rozhodnutí spôsob, akým sa z tohto účtu zabezpečí v prospech maloletého dieťaťa pravidelné mesačné poukazovanie určených súm na výživné. Na rozdiel od § 63 ods. 3 teda zákon o rodine počíta v tejto súvislosti s nevyhnutnou potrebou určenia <i>modu operandi</i> vyplatenia peňazí v prospech maloletého <i>pro futuro</i> už priamo v rozhodnutí. Aj na tomto komparatívnom rámci ústavný súd ilustruje, prečo sa rozhodnutie súdu o odložení peňažných prostriedkov podľa § 63 ods. 3 miňa účelu predbežnej vykonateľnosti. Právna úprava viaže tvorbu úspor na podanie nového návrhu adresovanému súdu smerom</p>

	<p>k ich použitiu, čo vylučuje existenciu bezprostredne nevyhnutej potreby.</p> <p>Ďalej ústavný súd v súvislosti s § 63 ods. 3 zákona o rodine akcentuje, že predpokladanou právnou argumentáciou nedochádza k derogácii právnej úpravy, ale len k jej interpretácii. Tvorba úspor je vždy inštitútom doplnkovým popri bežnom výživnom. Rovnako je potrebné vnímať rozdiel aj v tom, že zatiaľ, čo pri bežnom výživnom nie je možné jeho platenie „odložiť“ k právoplatnosti rozsudku (nie je dôležité, ako syntakticky znie výrok súdu, za každých okolností je bežne výživné vykonateľné doručením rozhodnutia), pri tvorbe úspor to možné je (tak ako sa tomu stalo aj v posudzovanej veci).</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach z 30. januára 2020 porušené bolo. 2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 30. januára 2020 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie. 3. Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania. 4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	<p>zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov</p> <p>zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok</p>
kľúčové slová	<p>exekúcia-nepripustnosť exekúcie</p> <p>vyživovacia povinnosť-výživné</p> <p>vykonateľnosť</p> <p>exekúcia-exekučný titul</p>

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.